

„EDINOST“

izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in roboto ob 1. uri popoldne.

„Edinost“ stane:

za vse leto gl. 6.—; izven Avst. 9.— gl.
za polu leta 3.—; „ 4.50 „
za četrt leta 1.50; „ 2.25 „

Posamične številke se dobivajo v prodajnicah tobaka v Trstu po 5 nov., v Gorici in v Ajdovščini po 4 nov.

Na naročbe brez priložene naročnine se upravištvo ne osira.

EDINOST

Oglaš in oznanila se račune po 8 nov. vsakega v potitru; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor bi ga obseglo navadnih vrstic.
Poslana, javne zahvale, osmrtnice itd. se račune po pogodbi.

Vsi dopisi se pošiljajo uredništvu v ulici Carintia št. 25. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in inserate prejema upravištvo v ulici Carintia 28. Odprte reklamacije so proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

V edinost je mč.

Po volitvah.

III.

O volitvi v zapadni Istri govorili smo dosti jasno; to, kar se je pri tej volitvi godilo in izvršilo, vzburi mora najmirnejšega človeka. Da, dr. Laginja imel je povsem prav, ko je v pismu do svojih volilcev — priobčenem v zadnji številki „Edinosti“ — govoril o političkem brigantstvu. Oster izraz je res to, ali nečuvnemu postopanju — kateremu menda ni para v zgodovini volilnih bojev v državi naši — res ne vemo prikladnejšega izraza, nego je ta. In da italijanska gospoda še praznujejo take „zmage“ bakljadami, godbo, popivanjem in — napadi na mirne seljake, priča nam le — kako nizko so že pali. Tu niti ne more biti govora o politički strasti, ampak pred očmi imamo popolno pokvarjenost, kajti le oni, ki je izgubil vso sramoto, zabresti more tako daleč. Ali gospoda naj se ne vsele prehitro, kajti damo jim možko svojo besedo, da bi jim sto porazov ne bi moglo toliko škodovati, nego jim je škodovala „zmaga“ ta. Gospoda so seveda sedaj še zmage pijani in ne čutijo sramote, koja so si pred vsem svetom nakopali na glavo — kako so se kompromitovali. Vsak volilni poraz dá se po znanem pregovoru, da vsak izgovor je dober, če ga prav pes na repu prinese, opravičevati ali olepšavati in da so se gopodje Italijani lepo vklonili volji večine volilcev, prikrivali bi bili veliko lažje obupno stanje obupne njih stvari, nego sedaj, ko so se svetu pokazali v gnjuani svoji nagoti in dokazali, da jim gre glede političke izprijenosti prvenstvo mej vsemi raznobarvenimi strankami širnega cesarstva nšnega. „Independenti“ od nedelje — list ta maršira, kakor znano, na čelu skrajnega italijanstva — je celó tako drzen, da nekako mej vratami priznava, da se povsem zaveda sramotnega čina, a daje razumeti — to je že cinizem, na kakršnega ne naletiš vsaki dan — da so to

zagrešili v nadi, da pride v državnem zboru na krmilo liberalna stranka, katera bi bila voljna se svojimi peroti zakriti sramoto italijanske stranke istrske. Mi o nemško-liberalni stranki gotovo nimamo bogsigavedi kako ugodnega menenja, ali za tako slabo jo vendar ne smatramo, da bi si hotela prste mazati s prikrievanjem in zagovarjanjem takega nasilstva — naperjenega proti sodržavljanom druge narodnosti in — proti postavam.

O politički kakovosti naših nasprotnikov smo torej na čistem; obsojati jih mora vsakdo: obsojati bi jih pa morali v prvi vrsti v vladnih krogih, posebno zato, ker ne učinjajo krivic le njih drugorodnim sodržavljanom, ampak ker jim — kakor smo že rekli — tudi postave niso svete. Tu je tista nesrečna rana, na kateri boleha naš vladni zistem v deželi Primorski. Četokrat smo bili prisiljeni mi in tudi druga glasila javnega menenja, dotekniti se te skeleče rane; premostrivali smo že vsestranski važno to vprašanje, takó, da nam je kar odkritosrečno pripoznati, da nam je danes — vračajočim se k temu predmetu — absolutno nemogoče, kaj novega povedati. Ponavljati nam je torej stvari, o katerih bi človek mislil, da so evidentne. Res da je neprijetno to početje, ali izogibati se mu ne moremo in ne smemo, dobro vedoči, da nam je sveta dolžnost delati na to, da se rana ta zaceli, kajti, kakor hitro se zapre ta rana, postanemo zdravi kakor riba v vodi.

Vriva se nam torej vprašanje: kako je mogoče, da je nam nasprotna stranka po Istri doli postala toli drzna, kako je mogoče, da se tu doli dogajajo stvari, o katerih bi morali misliti, da se nemogoče v modérni in konstitucionalni državi? Krivico bi delali sedanjemu vrhovnemu političnemu uradniku v deželi, ako ne bi takoj konstatovali, da uzroki tiče tam daleč zadej, v onih časih, ko sedanji namestnik še ni sedel na onem odličnem mestu, na terim sedi danes — ampak ko je njega

vplivni in vsemožni prednik tiral jednodstransko in interesom države in pravice — in pravica bi morala biti za vse jedna — ne odgovarjajoče politiko; politiko, katere vrhovno načelo je bilo to, da Slovani po Istri ne smejo svobodno dihati. Kakor pa potrebuje človeški život — da se vspešno razvija — točnega sodelovanja vseh svojih udov, tako potrebuje vrhovna politična oblast pomoči podrejenih jej organov, da gladijo pot nje namenom glede politike, katere je spoznala za pravo v dotični deželi. In bivši namestnik tržaški vavtaril in vzgajil si je res uradništvo, ki je bilo meso njega mesa in kri njega krvi; uradništvo, ki je takoj razumelo, kaj da hoče njega načelnik in ki si je seveda vse svoje delovanje vredilo po načelu, takrat veljavnem: da Slovani v Istri ne smejo svobodno dihati. S tem pa je uradništvo stopilo raz uzvišeno stališče objektivnosti, to je: prenehalo je stati nad strankami; prenehalo je biti nepristranskim sodnikom mej dvema naprotujočima si narodnostima ter stopilo v areno političnih bojev in tako postalo s obojevniki nam nasprotno stranke, mesto da je bilo sodnik nad strankami. Žalili bi menda gospode v rumeni hiši, ako bi jim hoteli šele pojasnjevati, da je bil to hud pogrešek, kateremu posledice niso mogle izostati in tudi res niso izostale. In isto uradništvo posluje še danes po velikivečini doli v Istri. Ker pa je navada železna srajca — kakor pravi pregovor —, je povsem naravno, da se uradništvo ne more tako daleč prikopati, da bi steklo železno srajco Protisovih tradicij in je uverjeno, da v rumeni hiši tržaški veljajo še vedno istina zori, koji so bili veljavni v polupretoklem času in da najboljše služi višji volji, ako se drži načela, — da Slovani ne smejo svobodno dihati. S tem, kar smo ravnokar povedali, pojasnjeno je, kako da je mogoče, da se še dandanes dogajajo

stvari, dogodivše si pri državnozborni volitvi v zapadnem delu Istre.

V tej zmoti ostalo pa bode uradništvo tako dolgo, dokler ne bode čule iz merodavnih ust načelnika samega, da tako se ne sme! To je tudi jedino, kar moremo očitati sedanjemu gosp. namestniku — katerega sicer spoštujemo kot dobrega, uljudnega in poštenega moža —, da že ni davno in energičnim naglasom spregovoril odkritosrečne besede, koja beseda naj bi prepodila megle, v kateri tava lep del uradništva doli po Istri. Ali že ni prepozno; še je čas, da gosp. namestnik uradništvu javno označi ono stališče, na katero se mu je postaviti. S tem bode napravil veliko uslugo narodnosti naši, zajedno pa povzdignil avtoriteto cesarskih oblasti, kajti, ko pride ljudstvo do spoznanja, da je še pravica na svetu, postanejo mu cesarske oblasti jasna zvezda, do katere se bodo vsi zaupljivo obračali. Koristil bode gosp. vrhovni politični uradnik s tem tudi ugledu parlamentarizma in konstitucionalizma, kajti potem še le prenehale bode volitve po Istri biti: svobodni izraz javnega menenja. —t.—

Volitev volilnih mož na Koperščini.

(Izv. dop. iz Pomjanščine.)

Kakor pri občinski volitvi — katero pa so višje oblasti uničile — napeli so nasprotniki naši tudi pri volitvi volilnih mož vse svoje sile in uporabili vsa poštena in nepoštena sredstva, da bi mogli še v sledečih šestih letih tlačiti slovenskega kmeta — svojega „ščava“ — na zid.

Glede Doline in Dekanov bili so sicer toli „skromni“ — tu je bilo grozdje najbrže prekialo —, da se niso niti pokazali k volitvi volilnih mož; z druge strani so pa bili toli drzni, da so skušali pridobiti dolinskega župana na svojo

— V takem slučaju, dejal je hladno Praksin, — opišem vse v gradu, a njega odpravim v mesto in ga zaprem pod stražo, dokler se ne razjasni vsa stvar. Pojdite in povejte mu to.

Črez nekoliko minut javil se je stavec in sel na naslanjač, katerega mu je pokazal Praksin. Vsi uradniki pričakovali so, da bodo videli gospodarja grada jeznega, a videli so ga silno prestrašenega.

— Izvolite poslušati me pazno, gospod . . . vašega in očetovega imena ne znam . . . progovoril je Praksin strogo, rezko in prav glasno. — Vi hočete razglasiti se pokojnim grofom . . . Gospod baron Ohotskij pravi, da njegov stric je umrl, da ga je videl še jedno ali dve uri mrtvega v rakvi, predno so jo nesli iz grada. Jaz verjem gospodu baronu. Tedaj mi pristuje dokazati zdaj gospodom uradnikom in vam samemu, da vi niste grof Zarecki, a njemu nenavadno podoben. Da to izvršim, se bodem tudi trudil.

Najprej dal je Praksin poklicati vse služabnike po vrsti in prašal jih je, so li videli grofa ali sploh mrtvega v rakvi, podobnega njihovega grofu.

Vsi služabniki po vrsti ponovili so

karijero radi svojih redkih sodskih in upravnih sposobnostij — tu v Čamboru, pokazal se je takoj.

Praksin pridel je s seboj še štiri ljudi iz svoje pisarne in v tem številu nekega malega starčka, sivoga, grbastega, molčečega, z malimi očmi. Ta starček, rodom Malorus iz družine Fajko, bil je bolj znan v vsej okolici, kakor sam Praksin.

Praksin seznanil se je najprej z grofom. Že prej je znal po sluhu ves dogodek v splošnih črtah, in sedaj, izprašavši Bahmutskega in Zavadskega, švigal je strogo z očmi in dejal jezno:

— Vi niste sledovatelji, vi ste zaukerneži! Vi niste presledovali stvari, ampak šalili se, sramili sebe in vlado. Jaz vam pokažem, kaj je presledovanje!

V dvorani za veliko mizo bila je sednica, in začelo se je iznova izpraševati. Gospod Zavadskij takrat ni bil pričujoč, ker ga je poslal namestnik s tajnim poročilom v mesto. Najprej poprosili so gospodarja, naj se oglasi. Poslani uradnik se je vrnil in javil, da grof ne želi iti na izpraševanje, katero se mu zdi podlo in popolnoma brezpotrebno.

PODLISTEK.

On . . .

Povest grofa E. A. Saliasa.

X.

(Dalje.)

— Takega mrtvega, kakršnega vam je bilo treba potem skriti! dejal je Zavadskij.

— Ničesa . . . ničesa ne razumem . . . rekel je Bahmutskij in ložil križem roke.

— Zabilježimo, da je rakev prazna, da so se zasramovale svete reči, izgovoril je strogo Zavadskij. — A potem vrnimo se v grad in izprašajmo slugo. Takoj moram poslati posle v mesto in prositi, da naj pridejo radi razsledovanja in doznanja vsi, kateri so bili pri pogrebu ter se udeležili zasramovanja svetih rečij . . .

— Da . . . Tudi jaz želim . . . progovoril je Lorenc, — in zahtevam, naj se strogo izpraša priljubljeni stričev strežec, Zaher, kam se je položilo pokojnikovo telo. Jaz pojdem takoj v mesto in poprosim gospoda Praksina, da bi prišel osobno v Čambor radi razsledovanja. Ta stvar je

več kot čudna in zagonetna. Tu je cela vrsta zločinov in vsi se obračajo name.

— Na koga, dovolite, naj se pa obračajo, prašal je nestrpno tudi Bahmutskij.

— Jaz pojdem k gospodu Praksinu . . .

— Oprostite, baron. Mi nemamo prava dopustiti vam tega. dejal je Zavadskij. — Vi lahko izgrežite pot in pojdete nehoti v Avstrijo. Vi bodete šli z nami v grad, a po gospoda Prakina, po vašej želji, pošljemo posla.

Baron se je zasmel zaničljivo in zlobno ter dejal:

— Prosim . . . Toda obvarite zdaj tudi Zaherja s samozvanim grofom, da ne pobežita v Avstrijo.

XI.

Drugi dan bil je glavni načelnik kraja v gradu. Da se je javil tako naglo, zdelo se je uradnikom čudno, a baron Ohotskij je popolnoma razumel vse.

Stvar se ni godila radi pokopanega hloda, ampak radi osode njegovo hčere, katera je radi neverjetnega dogodka končala biti nevesta bogatega človeka.

„Njega vzvišenost“ gospod Praksin, katerega so se bali vsi, prištevaj ga vsi najumnejšim in kateri je pokazal blestečo

stran. Toda dobili so od poštenega moža odgovor, kakoršnega so zaslužili. Mož jim je namreč jednostavno odgovoril, da pošteni človek ne izdaja svojega rodu.

V Dolini jim torej niso rožice cvele, v Miljah so pa delali tajno že kakih 14 dni pred volitvami in obdržavali se stanke tako v Miljah kakor v Koprju. Kakor se obče trdi, šel jim je na roko vodja arzenala pri sv. Roku, dočim so naši prvaki — ker so bili prezaupljivi — mirno spali. To je vzrok, da smo tu propali. Čast in hvala sicer vrlim Plavčanom, ki so polnoštevilno došli na volišče, ali premalo jih je bilo in podlegli so laškim volilcem.

V Lazaretu se je bilo pač zauzelo par poštenih kmetov; ker pa niso pravočasno pregledali volilnih list, je bilo pač težko spraviti na volišče dovoljno število volilcev in še večino onih, koji so prišli, zavrгла je laška komisija. V Lazaretu nismo bili še nikoli prav na čistem, ker gotovo je, da tu po krivici volijo mnogo Koperčanov. Pri zadnji volitvi volil je mlajši Madonizza sam. Prečudno se nam zdi, da volilni komisar ni proučil §. 17. volilnega reda, vsled katerega imajo meščani — čeprav imajo posestva na deželi — volilno pravico v mestu, ne pa na deželi —

Gospoda Koperska bili so v velikih stiskah ter pritiskali so na takozvane „Paulane“, da jim pridejo na pomoč. Nekateri „Paulani“ sami to pripovedujejo: „Že venudo fante della Podestaria cercarme a casa e ga ditto: subito corrè in Podestaria!“ Tu je dobil vsak svojo „škedo“ in teči je moral na volišče, ne da bi vedel čemu. Zanimiv je tudi naslednji dogodek. G. učitelj iz Lazareta prosil je mestni šolski svet, da bi mu dovolili, priti dan volitve v mesto. In glejte: gospod predsednik mu tega niso dovolili. V bodoče naj se gospod učitelj ne da plašiti, kajti ne le pravica, ampak dolžnost mu je iti na volišče.

Ognjusna dela naših nasprotnikov v Kortah (Izois) bila so že omenjena v „Edinosti“, žal, da prepovršno. Čast in poštenje prvakov našim v Kortah, ki so znali prebuditi ljudstvo naše ter vsaditi v njega srca narodno zavest.

Kaj naj rečemo o Pomjani?! Ako bi hoteli natančno popisati vse podrobnosti volitve v Pomjani, imela bi „Edinost“ gradiva za več tednov.

Najprvo najeli so nasprotniki naši po vseh vaseh svoje sensale, prodane slovenske knete —, katere sedaj ljudstvo imenuje Judeže Iskarjote. Ti-le letali so dan in noč od hiše do hiše ter begali mirne in poštene kmete, češ, da morajo držati s Koperčani in obečali jim pijače in krave-

vso, kar so pravili Ohotskemu. Mrtvega videli so svojega grofa ali nekega, njemu zelo podobnega. V sedanjem grofu je vse kaj drugega, česar prej nikdar niso zaznali, česar v onem grofu ni bilo . . . rast, medlost, drugi glas, gibčnost v kretanju . . .

Pozvan bil je potem cerkovnik, kateri je čital poslednji pri rakvi, predno so jo nesli ven.

— Se neste ločili od rakvi, dokler je neso nesli ven? prašal ga je Praksin.

— Ne. Vso polovico noči čital sem, dokler je neso nesli ven, je odgovoril.

— Ko je prišel baron ob zori in gledal pokojnika — ste bili v dvorani?

— Bil.

— A potem ste čitali, dokler so se sešli vsi gosti?

— Da.

— Kdo je zabil rakvi pokrov?

— Ne znam.

— Kako ne znate? . . . Ako neste šli proč . . .

Nastopilo je molčanje. Cerkovnik stal je poparjen . . .

— Takoj odpravim vas v zapor za lažno govorenje. Ali ste bili šli proč, ali ste pa videli, kdo je zabil rakev . . . Nu . . .

tine, kolikor jim drago. In precejšno število so jih zapeljali v Krkavcih in Kostaboni, nekaj v Šmarji, v Gazonu in Sargaših pa vse, razun jednega samega, po imenu Grizoni Peter, po domače Bolija. V Manzanu in Pomjani vjeli so jih prav malo. V Marezigah, Truškah in Figaroli je bilo vse naše, razun morda kacega sensala. Kmetje iz Marezig in Truških pokazali so, da so možje po božji volji, da se pretaka po njih žilah prietna slovenska kri, da so pravi katoličani in da se ne plašijo žuganj koperskih srditežev. Potem pridejo na vrsto Šmarje, Pomjan, Figarola in Manzan. Osvetlili so si pošteno svoje lice: Viler Blaž, Bonin Anton, Gugnjar Peter od Jožeta, Perosa Zorzi, Klaj Mate r. Jožeta in vsa njega rodbina, Benčič Paskvalin, Veskovo Kaligarič in mnogo drugih, katerim ne vem imena. Osobito so se v Truškah in Marezigah ponašali volilci in nevolilci tako, da zaslužijo, da jih pohvalimo pred vsem svetom; mej temi so pa bili najodličnejši: Iv. Bresan iz Bošta, Jerman Mate iz Trušek, Kocijančič Ivan Mesnar, Kocijančič Matija iz Trušek, Kocijančič po domače Soldatič iz Trušek, Kozlovič Ivan iz Jurišev, Kavalič Ivan iz Babiči, Bembič Ivan od Antona iz Trušek, Kocijančič Val. iz Trušek, Savarin Dubrovčan iz Šmarja, Kandido Anton iz Šmarja, Glavina „Pelegrin“ Andreja sin, Bako Ivan iz Šmarja, Babič Anton po domače Fikon (mlajši brat) iz Marezig, Baruca Andrej iz Kostabone, Kolas Ivan od Krkavcev, Veskovo Anton iz Kostabone in mnogo drugih.

Dični naši duhovniki bili so svojim župljanom zvesti voditelji, a imenovani možje in mladeniči čuvali so svoje sosedne pred zapeljevanji koperskih oblastnežev. Ti-le poslednji ponujali so volilcem jedil in pijače, in še denarja povrh, samo da volijo z njim.

Dne 23. in 24. februarja bile so vse koperske kočije v Pomjani, na katerih so se pripeljali gospoda, njih sensali, šarlatani in — Judeži Iskarjoti. Sram jih bilo! Tu se je prosilo, nagovarjalo, grdo lagalo, plačevalo, strašilo — ali vse je bilo zastoj: pošteni slovenski kmetje odrivali so od ločno od sebe hudobne zapeljivce. Volitve volilnih mož so trajale dva dni in eno celo noč. Od 580 volilcev volilo jih je menda 482 in sicer: 271 za nas, 211 za nasprotnike.

Slovenski izvoljeni volilni možje so naslednji: Jerebica Anton r. Jakoba po domače „Fabija“ in Grison Ant. r. Anton po domače „Fabič“ iz Karkavac; Viller Ivan r. Matija (Podestat) iz Kostabone; Hrevatin Andreja r. Andreja (Kortesan) in Glavina Andreja r. Antona (Pelegrin)

— Šel sem bil proč . . . odgovoril je glupo cerkovnik. — Ko sem se pa vrnil, bil je pokrov že na rakvi.

— Ste šli sami iz dvorane, ali vas je kdo poslal? Od tega odgovora odvisna je vaša osoda: bodete prosti ali ne. Nu?

— Sam . . .

— Vi lažete, in to vam takoj dokazem. A potem vas dam straži! kriknil je Praksin.

— Poslali so me . . . Ukazali so mi iti ven . . . progovoril je cerkovnik jedva slišno.

— Kdo?

— Gospod Zaher.

— Kdaj, potem, ko je prišel baron?

— Da.

— Vas dolgo ni bilo nazaj?

— Okolo jedne ure.

— Zakaj se neste vrnili prej?

— Vrnil sem se, toda . . .

— Govorite. Ne pogublajte se . . .

— Dveri bile so zaklenjene.

— Dovolj . . . Meni je jasno, da se je telo ven vzelo in zamenilo s hlodom pri udeleženji strežca Zaherja.

(Dolje prih.)

iz Šmarja; Klaj Matija r. Jožeta in Vodopivec Ljudevit, župnik iz Pomjana; Babič Anton r. Kozma (Kavalič) iz Babiči; Gasparčič Aleksijo, župnik v Marezigah; Kocijančič Jože r. Andreja (Kalegar) iz Laborja; Rebelj Ante, župnik in Kocijančič Anton r. Jožeta iz Trušek.

Nasprotniki naši uporabili so, kakor smo omenili, vsa mogoča, nepoštena in nepostavna sredstva. Narvečo moč imel je tukaj denar. Sami se zdaj jočejo, da so potrosili čez štiri tisoč goldinarjev v samo v Pomjan. Nerazumljivo je, kaj misli o sebi koperski prvak. Človek ta nima nikakega posestva v Pomjanu — nima torej nikake pravice ni pokazati se v volilni dvorani — pa vender se je ta veliki gospod postavil pred komisijo, ko so bile volitve končane in kričal je iz vsega grla in zahteval, da vladni komisar sprejme nekak njegov protest zoper volitev. Čudna zahteva, ako pomislimo, da je bila vsa volilna komisija sestavljena od samih njega pristašev, predsednik pa je bil stari župan Gugnjar.

Ta imeniten gospod koperski si menda domišlja, da je on gospodar občini pomjanski; mi ga vprašamo prav uljudno, kaj bi on storil, da pride kak ptuji župan — recimo n. pr. iz Doline ali Pomjana — kričat v kopersko podestarijo ter vsiljevat volilni komisiji kak protest, do katerega nima nikake pravice? Gotovo bi drznežu pokazali vrata in prav bi imeli! Zato pa svetujemo lahonskim junakom, da lepo doma pred svojim pragom pometajo in naj se nikar več ne brigajo za naše zadeve; sicer pa vas zagotovimo, da ne bode miru. Ste nas-li razumeli?!

Kaj ne, gospodje, da bi bilo boljše, da bi bili oni denar, katerega ste izdali za volitve, razdelili mej svoje reveže, ki nimajo zaslužka, da bi se pošteno prehranili. Tisodake trosite povodom volitev, da kvarite ljudem srca in — želodce, da bi le ostali vaši ščavi in slovenski janičarji. Ako imate še kaj poštenja v sebi, priznati morate, da to nikakor ni lepo.

(Konec prih.)

Občni zbor

možke podružnice sv. Cirila in Metoda dne 22. februarja 1891.

Predsednik, prof. M. Mandić predstavi vladnega zastopnika svätnika Vidica, ter pozdravi došle ude približno naslednjimi besedami: Ker je namen našega društva Vam vsem dobro znan, ni treba, da bi Vam o tem podrobneje govoril. S ponosom pa trdim, da ima družba naša plemenito svrhu in da je podružnica naša glede vpešnega delovanja mej vsemi prva. V gmoatnem oziru deluje sijajno, a tudi v moralnem oziru so nje dolžnosti velike. Odbor se je na vso moč trudil, da tudi na to stran zadosti svoji nalogi. Podružnici je sedaj skrbeti za 3 šolske razrede in otroški vrt. Za vzdrževanje teh zavodov storila je podružnica naša premnogo, ali potrebovali smo vender-le tudi podpore iz Ljubljane. V izvrševanju dolžnosti naših bile so nam pa krepka podpora dame naše in bodi jim tu izrečena prisrčna zahvala.

Tajnik Lj. Furlani prečita naslednje poročilo:

Na lanskem občnem zboru naše podružnice dne 16. marca 1890. l. bilo je izvoljeno nastopno načelnitvo: Prvomestnik g. prof. Mate Mandić, zapisnikar g. Ljudevit Furlani, blagajnik g. Jakob Gorup. Namestniki: gg. Fran Žitko, dr. Hinko Tuma, Srečko Bartelj.

Novoizvoljeno načelnitvo moralo je obrniti prvo svojo skrb na leto za leto rastoče družbine zavode, posebno pa na osnovno šolo, katera je še za časa lanskega občnega zboru imela samo dva razreda ter se je morala oktobra meseca istega leta razširiti v trirazrednico. Bridke skušnje prejšnjih let poučile so načelnitvo,

da mora za časa skrbeti, da dobi za III. razred primerno stanovanje, ki bode odgovarjalo zahtevam šolskega zakona v toliki meri, da je komisija slavnega mestnega magistrata odobri. Ker so prezidavanje v hiši, kjer so umeščeni otroški vrt ter I. in II. razred naše osnovne šole, stali našo šolsko družbo že velike denarne žrtve, sklenilo se je poiskati stanovanje, v katero bi umestili lahko vse štiri razrede osnovne šole (kadar bode ta popolna) in pa otroški vrt, ne da bi bilo treba za to hišo v tolikaj meri prezidavati, kakor je bilo to doslej potrebno. Takega stanovanja žalibog nismo mogli najti in odločiti smo se morali pustiti otroški vrt ter I. in II. razred v dosedanjih prostorih, za III. razred pa poiskati stanovanje drugod. Načelnitvo dogovorilo se je o tem z gospodom, ki je baš ta čas zidal v bližini novo hišo ter bil pripravljen prirediti nam dvorano v tem poslopju, v katero bi lahko umestili III. razred. Prosili smo stavbinski urad, da odpošlje komisijo ogledat si nove prostore, ali so za šolsko sobo primerni. O tem se je slavnika komisija izrekla še le, ko je v drugič prišla na lice mesta ter si ogledala sobo, kadar je bila zgradba že dovršena. Ko je bila soba za III. razred uradno potrjena, sklenili smo najemno pogodbo s hišnim gospodarjem za dve leti, potem pa nam je bilo skrbeti za šolske klopi in drugo pripravo. Slavno vodstvo v Ljubljani je mej tem razpisalo službo III. učitelja na družbeni šoli pri sv. Jakobu. Da bi troški ne bili preveliki, prizadevalo si je načelnitvo kupiti stare klopi. Po dolgem iskanju dobili smo je naposled posredovanjem g. prvomestnika v Podgradu po jako nizki ceni. Dali smo je nekoliko popraviti in preustrojiti in sedaj nam precej dobro služijo. Za razpisano učiteljsko službo oglasili so se bili trije prosilci, in slavno vodstvo imenovalo je s prva gosp. Frana Jakliča tretjim učiteljem na svoji šoli pri sv. Jakobu. Prijavili smo to imenovanje slavnemu c. kr. deželnemu šolskem svetu ter mu predložili tudi spridčevala imenovanega. Ker pa gg. Jaklič ni še imel izpita učiteljskega usposobljenja, povedalo se nam je, da to šolsko oblastvo ne bode moglo potrditi njegovega imenovanja na našej šoli. Javili smo to koj sl. vodstvu v Ljubljano proseč, naj poskrbi za drugo učiteljsko moč. Vodstvu se je posrečilo v razmerno kratki dobi najti nepotrjenemu učitelju namestnika v osebi g. Ivana Kiferle-ja, katerega je koj imenovalo učiteljem na svoji šoli pri sv. Jakobu ter je ob enem prijavilo njega imenovanje slavnemu c. kr. deželnemu šolskemu svetu v Trtu, kateri je to imenovanje pohvalil. G. Kiferle je koj prišel na svoje mesto ter prevzel koj početkom letošnjega šolskega leta pouk na naši šoli.

God sv. Cirila in Metoda je naša šola praznovala. Zjutraj bila je v farni cerkvi sv. Jakoba slovesna sv. maša, katere so se udeležili otroci iz otroškega vrta, obeh razredov, učitelji, načelnitvi obeh podružnic in mnogo roditeljev naših šolarčkov. Po službi božji napravilo je načelnitvo ženske podružnice otrokom majhno šolsko veselico, ki se je prav dobro obnesla. Otročiči so peli, deklamovali in molili, potem so pa bili obdarovani s sladčicami, knjižicami itd.

Pouk na naši šoli vršil se je v preteklem šolskem letu redno. V vsakem razredu bilo je upisanih nad 60 učencev. Imeli bi lahko še večje število učencev, ako bi nam bilo po šolskem zakonu to dovoljeno. Tudi v otroškem vrtu je po šolskem zakonu priznano število otrok vedno polno in popolnim preverjenjem lahko rečemo, da ako bi imeli sredstev dovolj odpreti še en otroški vrt in vsopredne razrede na osnovni šoli, napolnili bi tudi te slovenskimi šolarji.

Z ozirom na to, da je pouk na našej šoli začel nekoliko dni kasneje, nego na javnih šolah, završili smo šolsko leto še le koncem julija meseca l. l. O tej priliki bil je v šoli majhen izpit, katerega sta se

udeležili obe načelništvu ter mnogo roditeljev naših učencev. V šolskem letu doseženi uspehi so v vsakem obziru imenovati povoljnimi: bilo je v obeh razredih le malo učencev, ki niso bili godni prestopiti v višji razred.

Verški pouk na naši šoli imel je častiti gospod Bernard Sever, ki je ta težavni in mučni posel opravil iz samega rodoljubja in ljubezni do naše svete stvari ter si tako pridobil za našo šolsko družbo nevenljivih zaslug. Uzornemu rodoljubu in prijatelju naše dece bodi na tem mestu izrečena iskrena zahvala. Ko je bil čast. g. Sever premeščen k sv. Antonu v mesto, naprosil je čast. g. Frana Silo, naj mu bode naslednik tudi na naši šoli, kar je blagi gospod res storil. Načelništvu se mu tem potem iskreno zahvaljuje.

Pouk na otroškem vrtu bil je zaključen dne 15. septembra l. l. Tega dne izstopila je iz službe družbe sv. Cirila in Metoda vrtnarica gospodičina Justina Michelli, ki je od prvega začetka pa do tega dne neumorno delovala na tem zavodu. Uspehi, katere je gospodičina Michellijeva dosegla na našem otroškem vrtu, znani so vsem članom naših podružnic; imeli so prilike opazovati je več let zaporedoma na raznih šolskih praznikih, katere prireja ženska podružnica vsako leto na god sv. Cirila in Metoda in na Božičnicah. Te uspehe priznal je tudi č. kr. šolski nadzornik, g. prof. Zavagna, ki nadzoruje tudi naš vrt in šolo ter se je izjavil, da spada naš otroški vrt med najboljše zavode te stroke v Trstu. Slavnemu vodstvu v Ljubljani bilo je žal izgubiti tako izvrstno moč, izrazilo jej je svoje priznanje in svojo zahvalo o priliki njenega izstopa. Istotako storilo je tudi odstopajoče načelništvu. Službo vrtnarice je vodstvo koj razpisalo. Oglasilo se je za to službo sedem prosilk. Imenovana je bila pa gospodičina Antonija Nadliškova. Ker sedanja vrtnarica ne more biti sama tudi voditeljica otroškega vrta, prevzela je vodstvo tega zavoda bivša vrtnarica gospodičina Michellijeva, na čemur jej bodi tu hvala izražena.

(Dalje prih.)

Politični pregled.

Notranje dežele.

Pri ožjih volitvah, vršivših se v ponedeljek v Prahi, voljeni so sami Mladočehi. Staročehi in Nemci se niso udeležili volitev.

Kmečke občine v Dalmaciji volile so 5 Hrvatov in jednega Srba.

Glede pogajanj grofa Taaffeja z levičarji čuje se, da se stvar ne vrši tako gladko, kakor se je nadejal g. načelnik našega kabineta. Mi smo bili vedno tega menenja, da je optimizem grofa Taaffeja v tem pogledu povsem neosnovan. Nade ministrskega predsednika bile so naravnost drzne, ako se je nadejal, da se mu bode leвица slepo vклонila. Nemška gospóda nočejo z drugimi mirno sodelovati, ampak oni hočejo gospodovati. Kjer pa gospodujeta Plener in Chlumetzky, tam je grof Taaffe nemogoč. Stvar je torej taka-le: ali ostanejo levičarji v opoziciji, ali pa gre — grof Taaffe. Zato pa ostane nemo pri tom, kar smo že nedavno rekli, da je grof Taaffe z razpuščenjem državnega zbora samega sebe spravil v največo nevarnost.

Vse je seveda odvisno od tega, kako jo bodo zasukali Poljaki. Ali gospóda ta je v svoji poznanosti sebičnosti nepreračunljiva in zato še danes ne vemo, pri čem da smo. Tudi izjave posamičnih poljskih listov niso soglasne glede taktike poljskega kluba v prihodnjem državnem zboru. Po teh izjavah sodeč, so oni krogi, koji simpatizirajo z bivšim finančnim ministrom Dunajewskim, proti temu, da bi se Poljaki približali levičim. Tako piše list „Czas“, da bi bilo jako nevarno dajati potuho centralistiško-birokratičnemu nem-

škemu liberalizmu, to je onemu duhu, ki je pobijal najodličnejše poljske može in najsijajnejše talente Galicije, kakoršen je n. pr. Dunajewski. Najbolje bi bilo poskušati, ali ne bi se dala brez nemških liberalcev osnovati državnozborna večina. Na drugem mestu meni „Czas“, da bi se poljski klub le tedaj mogel združiti z levičarji, ako zadobi garancijo, da se bode varovala ravnopravnost dežel in narodnosti in je izključeno nadvladje Nemcev. „Gazeta Narodowa“ pa se jezi na one „hujškače“, kateri bi hoteli na vsak način prepričati, da ne bi se Poljaki približali nemškim liberalcem in kateri „hujškači“ bi hoteli vstvariti prejšnjo „gnjilo“ situacijo.

V imenu češkega plemstva pogajal se grof Clam-Martinic z grofom Taaffejem in se je doseglo — tako se glase dotične vesti — potrebno sporazumljenje, tako, da je gotovo, da češko plemstvo pristopi bodi večini.

„Neue Tiroler Stimmen“ so proti temu, da bi se osnoval katoliški centum; konservativni Nemci morajo delati na to, da se združijo v jednom klubu konservativni elementi vseh narodnosti. K temu je pristevati konservativne češke veleposestnike, Italijane, Slovence in moravske Čehe. Klub ta šteje bi 70 do 80 članov in bi bil glede števila članov na drugem mestu med raznimi skupinami. Velezanimivo je, da je tirolski list proti temu, da bi grof Hohenwarth stopil na čelo tej skupini, ampak meni, da bi bilo umestno, da postane kak češki kavalir načelnik temu klubu.

Vnanje države.

Najvažniši dogodek v vnanji politiki je smrt vodje katoliškega centra v državnem zboru nemškem, g. Windthorst, imeovanega „mala ekscelencija“. Windthorst bil je sicer 80 let star ali mladeniškim ognjem vdeležil se je parlamentarnega dela še malo dni pred svojo smrtjo. Že kot hanoveranski minister protivil se je energično pruskemu nadvladju. Ko pa je prusko orožje konečno triumfovalo, Windthorst vender-le ni obupal ter se resno na novo vstvarjeni podlagi prijel dela na korist nemškim katolicanom. In delo se mu je povsem posrečilo, kajti katoliški centum je danes najtrdnija skupina v državnem zboru nemškem. Windthorst je sicer umrl, ali njega delo je sezidano na trdni podlagi in jamči, da se nomškim katolicanom nikdar več ne povrnejo žalostni časi nekdanjega kulturkampfa. Z Windthorstom izgubili so tudi Poljaki iskrenega zagovornika. Pokojnika duševna svojstva bila so toli sijajna, da ni imel nijednega osebnega nasprotnika. Mir in pokoj njegovi duši!

DOPISI.

Z levega brega lijaškega 2. februarja. [Izv. dop.] Precenjjeni Vaš list poročal je večkrat, posebno duhovito pa minulega novembra, o novem kosu ajšoviške ceste. Grozno razvpiti strmec se je imel odstraniti. Toda sta še druga 2 strmca, dasi manja. In joj: z novim kosom in njega v staro cesto smešno zavitim rokavom odstranil se ni niti prvi; nikar pa da bi se bila preuredba doteknila ostalih dveh. To je nekako tako: Nekdo je bil dolžan 1000 gl. Dolga ni tajil, a le obetal je. Poslednjič nagnan, odloči se ter plača na račun: 50 gl. V istini, pičlo malo. A kaj, ko se dani denar pregleda, ne le da ni zalegel, bil je še — slab. Fiat applicatio! Žal, ko gre pri nas za novo cesto ter se jih oglasi mnogo k besedi z dijametralno nasprotnimi si smotri, zgodi se običajno, da je delo skaženo. Novi ajšoviški kos je cestosloven pogrešek, ki ne najde menda para — saj v Avstriji ne; v očitnem sporu je z umom in rogu se sleharnemu proudarku. Lejte:

prejšnji strmec, potem novi kos, ki se zvija skozi gozd Panovec in slednjič ovinek, kojega je bilo toli treba, kakor soli v obeh, delajo nesečen trikot; kajti jeden novi krak ali stranica je le malo manj strm nego prvi, ki se je imel odstraniti: oba nova kosa pa sta vkupe zdatno dalja in grozno mudeča. Dva nedostatka, o kojih bi človek mislil, da nista mogoča: tako bijeta v oči. Ni čuda toraj, da se ne le naši okolčanje, ampak vsi vzniki grozno jeze zaradi njih in ničesar više ne žele, nego da se odpravita in to takoj. Da pa je grozno jalova misel o novem kosu prešla v toli neugodno dejanje, je kolikor-toliko pripisati uplivu prejšnjega drž. poslanca, da bi nekoga odškodil zaradi glasovite izgubljene pravde. Da, da, ta bivši državni poslanec... molčimo ker — parca sepulto! Mariveč z mogočno ožvljeno nado ozrimo se do novega državnega poslanca, kateri nas je pozval, da mu označimo svoje potrebe. Evo tukaj dela, osobito če še sl. vlada obrača pozor nanje. Zato še par besed.

„Lijaška planjava“ — pravi dopis Vašega cen. lista minulega novembra — utegnili bi postati Goričanom nekakov Prater, ko bi se cesta saj deloma preložila skozi Panovec. Kako kratko in koliko žarovite vsebine. Zaista, ni moči popisati krasote te doline. Je škoda, da ni tukaj mesta, poblize bavit se s tem predmetom, vrednim ženjalnega peresa W. Skottovega, ako privzamemo še široko, ravno, gladko senčno in od sladkih gozdskih vonjav prepravljeno cesto skozi Panovec, katera bi še za skoro 1/2 ure okrajšala daljavo od mesta. Človeku pa, kateri se iz domišljavosti ali sebičnosti protivil našemu po potrebi narokovanemu načrtu, odgovorili bi Senekovim vzklicem: Agnoscio fratrem! „Ne bila bi varna“, ugovarjajo nekoji. Te bi vprašali: katera pot je varnika, nego ravna? Tudi ugovor zaradi stroškov mora zginoti, če pomisliš, da ni treba razlastitve in da se more po tem nepotrebnem ovinek zopet pogozditi. Sicer so pa v obće dohodki iz panovskega gozdiča pičli. Ostraniti naj se ostala dva strmca pri Parkaršci in Fornažarjih ter se prihranijo tem potem 3 strani širikotnikove. To poslednje delo je tako silno potrebno, da to vsakdo prizna, samo oni ne, ki so milo vzdihovali, ko je propal njihov pokrovitelj. „Piangete consorti, ne avete ben d'onde!“

Naša stvar je jasna. Da se pa še ni v zdolaj zahtevani meri izvršila, temu je bil kriv neki bivši, sedaj pa razbiti konsorcij, razbiti pravimo, kajti kako treba po glavi mahnuti.

Ker smo dokazali, da sedanji novi kos ajšoviške ceste ne odgovarja koristim potnikov in dežele in ker smo prepričani, da bi novi načrt za cesto skozi Panovec — kakoršnega si mislimo mi — ugajal koristim države, dežele, mesta, lijaške doline, priporočamo novemu državnemu poslancu za kmečke občine — in žnijim potegne gotovo tudi poslanec grof A. Coronini — naslednji načrt:

Novi kos ceste skozi Panovec, ki se začneja blizo znojža starega strmca, naj ostane do kota. Ovinek v staro cesto naj se, ker strašno nepotreben, opusti. Iz omenjenega kota (in to mora se izvršiti) naj se prvi kos podaljša kot dunajske ceste vredna cesta naprej skozi Pauovec in naj se pride podaljškom, kolikor mogoče ravnim, med 2 hribčka in skozi dolino na staro cesto tako daleč, da se vsi ovinki in strmci pri Parkaršci, Mondo nuovo in pri Fornažarjih, kot mudeči in nepotrebnih popolnem prihranijo. V roke delo, zdaj je čas! Ako naš državni poslanec ta načrt primerno pojasni in se za nj energično potegne, uverjeni smo, da bode kmalu mogel poročati v naše kraje: Veni vidi, vinci. Bog in sreča junaška!

(a—b)

Različne vesti.

† Dr. Josip Poklukar,

deželni glavnik kranjski, državni poslanec, predsednik kranjske trgovske in obrtniške zbornice, odbornik „Matica Slovenske“ itd. itd. je včeraj po polnoči umrl po dolgem mučnem trpljenju.

Izguba, ki je nas Slovence zadela, je tem britkejša, ako pomislimo na tužne razmere v središču našem. Poklukar bil je gotovo značajan mož; ki se je jekleno držal svojih načel, ali bil je tudi toleranten in se ni mogel spoprijazniti s taktiko onih, koji pri vsaki priliki vpijejo: križaj ga, križaj ga! In zato bi na Kranjskem upravedaj, ko vlada tam slepa strast in srboritost dobro znanih fanatikov, krvavo potrebovali kamicilijantnih mož: mož, ki bi mirili in ne vneli strasti.

In Poklukar bil je taka blaga duša — bil je angelj miru, ne pa propovednik sovraštva. Čast njegovega spominu!

Njegovo veličanstvo cesarica Elizabeta došla je dne 15. t. m. v spremstvu nadvojvodinje Marije Valerije in nadvojvode Frana Salvatorja v Miramar. V gradu pričakoval je najvišjo gospódo nadvojvoda Stefan. Cesarica vkročala se je na jahti „Miramar“. Ob 11. uri zvečer odplula je jahta v Lošinj, od koder je odplula dne 16. t. m. na Grako.

Odklikovanje. Njeg. Veličanstvo podelilo je višje deželne sodnije svetniku, gosp. dru. Josipu Mozetiču povodom njega umirovljenja naslov in značaj dvornega svetnika.

Čuden narodnjak! Znano je, da je g. prof. Vekoslav Spinčič kot državnozborni kandidat dobil vse glasove — razun jednega. In da je bil ta jedini protivni glas glas nadžupana materijskega, gosp. Gašparja Kastelica, vzbudilo je v narodnih krogih tržaških obče indignacijo. G. Kastelic sicer trdi v nekem privatnem pismu, da ni glasoval proti Spinčiču iz narodnopolitičnih obzirov, in mi bi tej trditvi tudi verjeli, da nam ni znan oni, kojemu je naš, zares čuden narodnjak dal svoj glas. Da je dal svoj glas zadnjemu čiškeemu revežu, molčali bi, ali dal ga je jedinemu načelniku celega glavarstva, ki obenjuje s c. kr. okrajnim glavarstvom izključivo v nemškem jeziku. Tako početje je vender protinardno. Sedaj pa dobro razumemo, zakaj je g. Kastelic tako milost prišel pri znanemu „Berolineu!“

„Tržaški Sokol“ vabi na koncert, katerega priredi v soboto dne 21. marca 1891. v dvorani Mally (via Torrente šte. 16). Razpored: 1. Gj. Eisenhut: „Mazurka“, udara tamburaški zbor. 2. Ant. Nedved: „Pomlad in ljubezen“, moški zbor. 3. J. Iradier: „La Paloma“, mehikanska pesem za melodij s spremljevanjem tamb. petorice. 4. Borovščakov: „Razvijuj“, gavotte, udara tamburaški zbor. 5. Iv. pl. Zajc: „Domovini i ljubavi“, samospev za bariton s spremljevanjem tamb. zbor. 6. Ipavec: „Planinar“, ženski četverspev. 7. * * *: „Mizar“, kuplet poje Borovščakov. 8. Iv. pl. Zajc: „U boj“, udara tam. zbor. Po zvršenem programu prosta zabava. — Začetek ob 8 1/2 uri zvečer. — Ustopnina za člane: 30 nč. za osebo, za nečlane 50 nč., za družine nečlanov 1 gl.

Za podružnico sv. Cirila in Metoda darovali so trije stari prijatelji dne 26. t. m. v Pazinu 3 gl.

Za podružnico sv. Cirila in Metoda na Greti, oziroma za otroški vrt v Rojanu, nabrali so sv. Mohorjani v Proseškem okraju 3 gl. 50 kr.

Razpuščeno društvo. Tukajšnje namestništvo razpustilo je društvo „Confederazione operaia triestina“, koje je imelo svoj poseben slovensk oddelček. Vladno glasilo nam pove, da se je to zgodilo, ker je društvo prekoračilo svoj program in sklepalo stvari, protivno kazenskemu zakonu.

